

כ"ט תשרי, תשע"ד, 3.10.2013

גיליון מס' 377

פרשת נח

הצצה חדשה על המבול

מאת אלי סומר, קיבוץ כפר עציון

שנה אחר שנה, שוב ושוב, אני משתדל לעיין בפרשת נח - הלא היא פרשת בר המצווה שלי, וראו זה פלא, למרות שחלפו שנים לא מעטות, כמיטב המסורת אני עדיין מוצא כל פעם חידוש שחמק מעיניי. הפעם איני בא להצביע על פן נסתר מהעין, אלא על מובאה פשוטה, גלויה לעין כל, בפסוקים הראשונים של פר' נח:

ומכל-החי מכל-בשר שְׁנַיִם מכל, תביא אל-הַתֵּבָה--לְהַחִית אֹתָךְ: זָכָר וּנְקֵבָה, יְהִי. (ו,יט)

מכל הבהמה הטהורה, תקח-לך שְׁבָעָה שְׁבָעָה--אִישׁ ואִשְׁתּוֹ; ומן-הבהמה אֲשֶׁר לא טָהְרָה הוּא, שְׁנַיִם--אִישׁ ואִשְׁתּוֹ. גם מעוף השמים שְׁבָעָה שְׁבָעָה, זָכָר וּנְקֵבָה, לְחַיֹּת זָרַע, על-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ. (ז,ב-ג)

מן-הבהמה, הטהורה, ומן-הבהמה, אֲשֶׁר אֵינָנָה טָהְרָה; ומן-העוף--וְכָל אֲשֶׁר-רָמַשׁ, על-הָאֲדָמָה. שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ, אֶל-הַתֵּבָה--זָכָר וּנְקֵבָה: כָּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים, אֶת-נֹחַ. (ז,ח-ט)

וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ, אֶל-הַתֵּבָה, שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל-הַבְּשָׂר, אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים. (ז, טו)

לכאורה, בקריאת הפסוקים הללו, בולטות לעין סתירות בין ההוראה שקיבל נח בפרק ו' לבין ההוראה שקיבל בפרק ז'.

בעלי גישות שונות ניסו להתמודד עם פרטי הסוגיות שלפנינו כדי לנסות וליישבם. להלן אזכור של חלק קטן מהם:

אנשי ביקורת המקרא מצאו כאן חיזוק לשיטתם, המצביעה על ריבוי המקורות שבתשתית הטכסט המקראי. אחד המאפיינים השגור בניהם הוא חלוקת הפסוקים בהתאם לשימוש בשם הוויה ולשימוש בשם אלוקים. מבלי להזדקק ל'מספריים', מאמץ המלבי"ם (רבי מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל ויזר, אוקראינה מאה ה-19) תפיסה דומה. הרמב"ן (רבי משה בן נחמן, ספרד מאה ה-13) מבחין בין הייעוד המכונה 'לחיות זרע' לבין שמירת בעלי החיים כדי להעלותם קרבן תודה. "שניים שניים לחיות, וששת הזוגות הנוספים לאכלם ולהקריבם". אברבנאל (דון יצחק אברבנאל, פורטוגל, ספרד ואיטליה, המאה ה-15) אומר שאין אזכור בתורה לכך שנח צד ולכד את הבהמות הטהורות. מכאן שלטעמו הביטוי "שניים שניים" מרמז על צורת הגעתן של הבהמות לתיבה. בעל "הכתב

והקבלה", (הרב יעקב מקלנבורג, פרוסיה מאד ה-19) מבאר לפי הבנתו את ההבדל בכך שהבהמות הטהורות "הכרחיים יותר" כי הן מספקות לאדם תוצרת כגון צמר, חלב, ביצים וכד'.

בדור שלנו, נדרשים לכך תלמידי חכמים נוספים, ביניהם: הרב פרופ' משה דוד קאסוטו (פירוש על ספר בראשית – תש"ד) והרב מרדכי ברויאר (פרקי בראשית – תשנ"ט), ושניהם מציינים, גם בעקבות הרמב"ן, שהחזרות בפסוקים שלפנינו הם בסגנון של 'כלל' ו'פרט'.

בעיני, השאלות המרכזיות בפרשה זו אינן נובעות מתחום בניית ספינות או מהשאלה איך הבטיח נח בהנחיה אלוהית מדוקדקת, את הצלת הנצר לאנושות וליקום. איך חשב והצליח לכנס סוג של מיקרו-קוסמוס בתיבה המופלאה. ואיך אלו, לימים, יהיו התשתית לעולם חדש...

אם יורשה לי, הייתי אומר שבעיני ישנו ספק לגבי חשיבות פרטי האירועים כפי שהם מסופרים לנו בפרשת נח. הרי לא באה התורה ללמדנו את תולדות הקטסטרופה שהשמידה את רוב רובו של היקום...

על פי הבנתי פרשת נח באה להעמיד מולנו, אז והיום, את העיקרון של שכר ועונש קיבוצי.

כאשר בדור המבול, כשלה האנושות באופן כה קיצוני, קבע ריבונו של עולם מעין תג-מחיר: לא עוד "ותמלא הארץ חמס", אלא התחלה חדשה בהובלת נח, "איש צדיק, תמים היה בדורותיו".

ולמי שישאל כיצד ייתכן שזוועות שהיו ושיש בעולמנו עוברות לכאורה ללא תגובה של האל, לא תהיה (לי) ברירה אלא להגיד שלדאבון הלב, לא הכל מובן, גם בעולמנו זה.

אלי סומר, חבר קיבוץ כפר עציון, נשוי לפוריה, להם חמישה ילדים ונכדים. אלי כיהן כ – 9 שנים כחבר המזכירות הפעילה וניהל את קרן הקיבוץ הדתי ולאחר מכן התנדב יחד עם פוריה במשך שנתיים בכפר הנוער 'הודיות' בתפקיד ה'סבא' וסבתא' של הכפר. כיום חבר מן השורה.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il